

Xavier Casassas Canals (La Seu d'Urgell, 1963), nascut a l'Alt Urgell sota la presència i vigilància de la serra del Cadí, dedica una bona part del seu viure a escriure. El seu escriure té com a paisatges immediats Salzburg, la vall de Gastein i el Bodensee, encara que el paisatge de les seves paraules no té límits geogràfics, ni temporals.

Els diàlegs que oferim al lector en aquesta obra són diàlegs que fan camí caminant. No pretenen donar respostes, ni veritats absolutes. S'obren mentre van fent-se, oferint itineraris d'exploració i reflexió al lector. Us convidem a seguir les petjades dels pensaments i emocions que van provocant aquests dirs de dir dient.

—Què vols aprendre que no haguéssim pogut aprendre sense venir aquí?

—Encara no ho sé. Si ho hagués sabut, ja no ens hauria calgut venir. A tot arreu, a tot lloc nou per a nosaltres, hi ha sempre quelcom d'interessant per aprendre.

* * * * *

—El desig de l'amor ens allibera dels altres desitjos i neteja així el nostre cor.

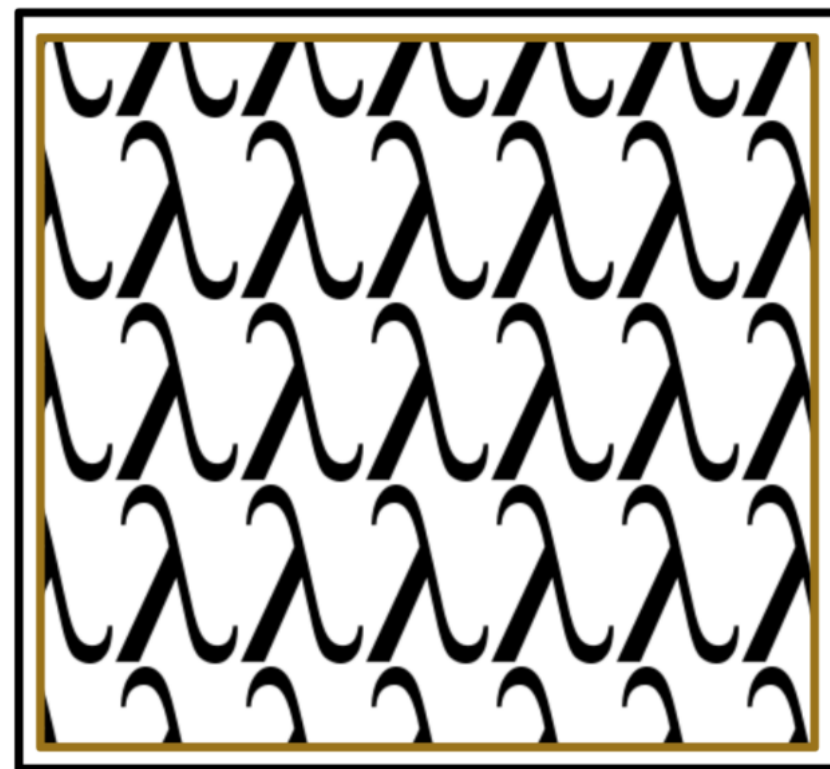
—Tornem al mateix punt. Com puc estar segur que desitjo l'amor real i no una altra cosa? Si no soc capaç de veure de forma clara i concreta què és l'amor? Què és l'amor en mi i què és l'amor en els altres? Com puc saber que realment amo a qui amo, i que qui m'ama realment m'ama? I no és un joc; ens hi va la vida.

Dirs de dir dient

(logs 1)

Xavier Casassas Canals

Xavier Casassas Canals Dirs de dir dient

Dirs de dir dient

Xavier Casassas Canals

Dirs de dir dient

(logs 1)

Editorial Sunya

Barcelona

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, sigui aquest electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

© Xavier Casassas Canals

© Editorial Sunya 2025

www.editorialsunya.com

info@editorialsunya.com

C/ Marquès de Barberà, 4

08001 Barcelona

ISBN: 978-84-129078-8-9

DL: B 5260-2025

Imprès per: Media Printing, S.L.U.

Sant Francesc Xavier, 41-43 —Local 1

08950 Esplugues de Llobregat

Barcelona

Imatges de coberta i contracoberta del propi autor.

Gener 2025

Al meu pare, en Xavier Casassas i Miralles, qui en temps de fosc, tenebra i opressió va lluitar amb coratge i fermesa contra la dictadura, perquè poguéssim recuperar la llibertat, la democràcia i els nostres drets. Sempre en defensa dels drets dels treballadors, del nostre poble i de la nostra llengua. Entre altres coses, em va ensenyar el valor de la dignitat humana, el valor de viure per uns ideals i el valor de pensar més enllà del que ens volen fer creure o imposar.

*Quan l'huracà amb ses ales remou lo
negre abisme, jo sento, entre el diàleg
dels mars, sa fonda veu*

Jacint VERDAGUER, *Atlàntida*

*Malament viu qui té lo pensament per
enemic*

Ausiàs MARCH

Als possibles lectors

Els diàlegs que oferim al lector en aquesta obra són diàlegs que fan camí caminant. No pretenen donar respostes, ni veritats absolutes. S'obren mentre van fent-se, oferint itineraris d'exploració i reflexió al lector. Us convidem a seguir les petjades dels pensaments i emocions que van provocant aquests dirs de dir dient. Aquests diàlegs demanen temps i reflexió meditada, un exercici valuós i necessari en la nostra època. Davant la degradació i l'enterboliment de la ment (provocats per la digestió excessiva de paraules precipitades, irreflexives, irrespectuoses i deshumanitzadores), l'única defensa que ens pot salvar del perill de la deshumanització és enfortir la nostra facultat de pensar, és a dir, tractar d'exercitar els músculs de les nostres capacitats intel·lectuals i el nostre enteniment. Sense oblidar mai, però, que hem de tenir ben oberts, sempre, els ulls del cor.

Lindau, Salzburg, La Seu d'Urgell 2023-2024

Miralls del jo

—Què, no arribem?

—Sí, ja arribem.

—Fa hores que dius el mateix, i jo no veig cap lloc al que puguem arribar o al que estiguem a punt d'arribar.

—La fi no es veu, però és a prop.

—La fi? Quina fi?

—La del camí que ens porta a on hem d'arribar.

—I què hi anem a fer?

—Anem al mercat dels miralls.

—Al mercat dels miralls?

—Sí, al mercat dels miralls.

—I què hi hem de fer al mercat dels miralls?

—Mirar si en trobem algun d'aquests miralls en els quals un es pot veure a si mateix i retrobar-se.

—Veure's a si mateix? Si ho haguessis dit, ens podríem haver estalviat tot el camí. A Cal Barber hi ha prou bons miralls. Cada vegada que m'afaita, em veig. Em fa veure que quedo molt bé. I dius "trobar-se"? Jo no necessito trobar-me, ni estic perdut ni m'he perdut mai. Tu t'has perdut

alguna vegada? Com et vols trobar si no hi ha manera de deixar d'estar amb tu mateix? Per a trobar-se, primer s'ha d'estar perdut o perdre's, i això és impossible si parlem de nosaltres mateixos.

—Hi ha trobar-se, que no té res a veure amb estar perdut o haver-se perdut. És un trobar-se que té a veure amb reconèixer-se, amb saber realment qui és un mateix i quina és la fi del nostre viure, la fi que ens justifica, justificant la nostra existència.

—Com? Un trobar-se que és un reconèixer-se? Com? Em dius que no et coneixes i que necessites un mirall especial per arribar a conèixer-te? És ben fàcil, ja t'ho dic jo: tu ets en Joan. Des del teu naixement i fins ara has estat i ets el Joan. I com ets també t'ho puc dir; et conec des que eres un infant.

—No, no és aquest el trobar i reconèixer que cerco. No cerco el meu nom, ni cerco el caràcter que em fa present als altres. Això és molt fàcil; com tu dius, tu mateix m'ho pots dir, aclarir o fer veure. El que jo que cerco, és el que em pertany i al que he de ser fidel. El jo que no s'evidència i que jo haig de trobar per a viure'l tal com es mereix. De manera que la meva vida sigui tan plena com ha de ser, arribant a la fi que em fa ser i em reclama. El mirall és la primera fita.

—La primera fita? Vols dir que després del mercat dels miralls hem de seguir encara fent camí cap a una altra fita? Encara no hem arribat i jo ja en tinc prou. Vull tornar a casa. A casa és on som el que som. No porta cap a res marxar de casa per anar a cercar-nos. És el mite del viatge que ens volen vendre i fer creure els creadors del turisme. No hi ha

viatge cap a nosaltres anant cap a fora, anant més enllà de la nostra llar. Au, tornem! Ja t'ajudaré a ser tu quan siguem a casa.

—No te n'adones. Hem d'arribar-hi. Llavors ja ho entendràs. Si trobem el mirall, et podràs veure i comprovar que hi ha un jo que t'és propi, el més propi, i que sobrepassa jo al que estàs acostumat habitualment.

—Bé, anem al mercat. Tu compres el teu mirall i després cap a casa, que hi falta gent. T'acompanyo perquè soc el teu amic, però no m'atabalis amb això dels "jos" que som i no som. Tu pots cercar, però jo no necessito cercar res, ni a mi mateix, ni el meu jo, ni cap altra cosa. Jo he nascut ben trobat, i restant amb mi no hi ha possibilitat de perdre'm, ni necessitat de retrobar-me.

—El mirall pot ser l'inici del camí.

—L'inici? Si dius que ja estem arribant, jo no vull sentir res més d'altres camins. Aquesta vegada bé que m'has enredat, però ara ja en tinc prou. Compra el mirall i cap a casa. I millor avui que demà.

—Torna si vols, jo no puc tornar. M'he decidit a fer camí, i ara l'haig de seguir; si no em semblaria que he traït al meu jo que m'empeny cap allà on ell és.

—Mare meva, no m'ho hagués imaginat. Amb lo bé que s'està a casa. Amb lo bé que estem al poble. I ara et veig ben confós quan em semblaves una de les persones més fermes i consolidades. Segur que has llegit el que no havies de llegir. Ja ho deia el meu padrí: hem de mesurar el que

llegim, com ho llegim i quan ho llegim. La paraula mal digerida ens pot emmalaltir l'enteniment.

—M'estàs dient que no hi toco?

—No, però és que...

—És que què?

—Res, home, que això de perdre i cercar el jo em sembla una cabòria nascuda de la confusió dels sentiments i del sentir. Com es pot dubtar que un viu amb si mateix des de sempre i per sempre?

—És que el jo que vivim cada dia en les nostres vides, per sobreviure sols o amb els uns o els altres, és més que el que sembla ser el simple jo.

—Vols dir que hi ha un viure que no és el viure que vivim cada dia amb el nostre fer i dir?

—Més o menys.

—Com que més o menys? És així o no? És això el que penses?

—Hi ha una buidor en el nostre interior que només podem acabar d'omplir si arribem a veure i comprendre qui som, quin és el nostre jo. Això no ens ve donat, no és el nostre nom ni les nostres circumstàncies... és més, és l'arrel de la nostra vida i ens assenyala el fruit que hem de donar si volem ser fidels a la nostra fi com a persones humanes.

—Mare meva, quin embolic! Amb lo fàcil que és rentar-se la cara i reconèixer-se cada matí amb joia.

—Veus allà? Ara sí que estem arribant. Aquelles cases són les de la vila i a l'altre costat hi ha el mercat.

—Au, doncs ves tu al mercat a comprar els teus miralls. Jo miraré si trobo algun lloc on es pugui esmorzar. Tinc una gana...

—Sí, tu sempre tens gana. No et pots esperar i acompanyar-me al mercat? Després podem anar plegats a esmorzar.

—No, millor hi vas sol. A mi tot això dels miralls no m'interessa massa. No m'interessa i m'atabala. Mira, allí sembla que hi ha una fonda: Fonda Cal Pal. Aquí t'espero. No tinguis pressa i fes el que hakis de fer. Jo em quedo ben tranquil aquí a la fonda. T'espero aquí assegut a la terrassa, a l'ombra d'aquestes figueres. I vigila, diuen que hi ha miralls que distorsionen la realitat. Au, fins després!

—Fins ara. De passada miraré si trobo alguna cosa per tu, algun mirall o potser algunes ulleres...

—Ni miralls ni ulleres. Estic molt content amb el que veig i com ho veig. L'únic que necessito, ara per ara, és esmorzar. Esmorzar i després marxar cap a casa abans que es faci de nit.

Dir la veritat?

—I saps allò que li va dir?

—No, què li va dir?

—No ho saps?

—No, no sé de què parles. Li va dir a ell o a ella?

—Això no ho sé segur; si fou a ell o a ella, el "li" tant pot ser ell com ella.

—No comencem amb la gramàtica... A veure, què li va dir?

—Doncs, que no sabia res del que havia passat realment. Segons ell, no és com tots diuen. Amb tant dir i tornar a dir, la realitat ha quedat ben amagada; l'han ben amagat. És com si ningú la volgués saber.

—Ells no van ser? Si ho diu tot el poble, i els fets són com són...

—Qui diu que són com són? Podrien haver estat d'una altra manera. I això és el que ell diu. Bé, no ho diu a tothom, doncs té por del que puguin dir: que si és mentider, que si s'ha tornat boig... només li ho ha dit a ella, i ella m'ho ha dit a mi.

—Ah, això li ha dit a ella; no deies que no sabies exactament a qui li havia dit?

—Sí, li ha dit a ella, però no ho diguis a ningú.

—Però de què ens serveix saber-ho, si no ho podem dir a ningú?

—Saber la veritat és sempre útil; més que útil, és una necessitat. L'home, que és home, només pot viure respectant-se a si mateix i als altres si sap la veritat.

—Potser sí, però no li hauríem de dir algú? Al batlle? Al cap de la policia?

—Ara estan tots ben tranquils, després de tants dies de maldecaps i angoixes. Tothom està content de tenir una explicació dels fets i saber qui fou el culpable. No val la pena remenar la troca.

—Com es pot estar content de no saber la veritat i creure's el que és fals?

—És així; el convenciment pot tranquil·litzar consciències, encara que s'estigui convençut de quelcom que és en part fals o totalment fals. Si ara els expliquem la veritat, tots tornaran a pensar-hi, tots tornaran a estar preocupats i intranquils, pensant en el que va passar i en el que pot tornar a passar o passa. Jo crec que és millor que no diguem res.

—I per què m'ho dius a mi?

—He pensat que tu sí que ho has de saber i estic segur que no ho explicaràs a ningú més, oi?

—I com saps que jo puc viure amb la veritat, sabent la veritat, sense tenir la necessitat d'explicar-la, de fer-la saber, als altres?

—No crec que en treguis res de dir-la; a més, no et creurà ningú.

—Doncs millor no me l'expliquis, aquesta veritat. Encara que ara que m'has fet saber que la saps, m'és difícil no voler saber-la... però és que no sé si seré capaç de guardar-me-la i callar. Em provoca sempre una gran inquietud i malestar veure com algú creu en el que és fals. És llei pròpia de la nostra natura, voler fer veure als altres les veritats, o la veritat, que nosaltres hem arribat a veure, identificar o conèixer.

—Tu ja sabràs el que fas, però jo t'aconsellaria que no l'expliquis a ningú. Ara no. Potser d'aquí a uns anys podem arribar a explicar-la, i uns i altres la podran veure i acceptar sense que es provoqui cap terrabastall.

—D'aquí a uns anys? Quants anys? I qui decideix si podem dir-la o fer-la saber? Tu? Això de decidir quan han de poder conèixer la veritat els altres, i qui són els que la poden conèixer, em sembla que és una postura perillosa, més pròpia dels que volen mantenir els homes i les dones lligats a opinions o creences falses, que no d'aquells que volen que es sàpiga sempre la veritat, que lluiten per fer saber la veritat, que, al cap i a la fi, és el que ens atorga la llibertat i ens fa ser homes. O creus que la vida dels homes es pot fonamentar en la falsedat? Es pot ser home i no voler conèixer la veritat? Es pot dormir més tranquil i feliç confonent la falsedat amb la veritat o la veritat amb la falsedat?

—Ara no ho podem dir, i el temps ja dirà, si ho podem dir més endavant.

—El temps? El temps decideix quan s'ha de dir una veritat?

—Tu, saps què? Em sembla que no et dic res. Millor que no te l'expliqui, doncs tal com parles em fa la impressió que m'he equivocat i que no seràs capaç de no dir res als altres.

—No me la dius?

—No.

—I amb quin dret decideixes el que jo puc saber o no? Què et fa pensar que tu pots saber la veritat i els altres, per exemple, jo mateix, no? Quina mena de veritat és aquesta que no es pot explicar? I et sembla bé que tots segueixin pensant que va ser ell, si no ho va ser?

—Bé, no, però ell és mort. Dir la veritat no el retornarà a la vida.

—I el seu honor i el de la seva família?

—No crec que dient la veritat puguem fer canviar l'opinió que tots tenen d'ell. Com et dic, d'aquí a uns anys pot arribar el temps de restablir el seu honor i fer veure a tothom què és el que realment va passar.

—No t'entenc; pensava que eres un home de paraula, que per davant de tot posa sempre la veritat.

—La veritat, a vegades és molt perillosa, i és millor callar. La veritat pot provocar molts maldecaps innecessaris...

—Això diuen tots els dictadors i governants despòtics i absolutistes.

—Ara em compares amb un dictador? No siguis ximple.

—Normalment, qui amaga la veritat als altres no és precisament per ajudar-los a que tinguin una vida més lliure i humana; normalment s'amaga la veritat per a poder aconseguir aprofitar-se de la ignorància dels altres. Com pot ser millor ser un ignorant; ser millor ignorar la veritat que saber-la? Quins són els perills tan grans que pot provocar una veritat, que no es vegin superats i solucionats pel fet de no creure en una falsedat?

—Prou. Veig que m'he equivocat. Oblida't del que t'he dit.

—Oblidar que hi ha una veritat que explica els fets? Ignorar les teves paraules, només perquè tu decideixes que les haig d'ignorar? No, no ho faré. I tu pensa-t'ho bé. Si no els expliques el que saps, m'obligaràs a convocar una reunió del Consell, i allí, davant de tothom, hauràs d'explicar-te i excusar-te.

—Fes el que et sembli. Jo no et diré res. Pots convocar el Consell i a qui vulguis, però tots estan tan convençuts de saber el que va passar, que ningú voldrà escoltar-te. I jo negaré davant de tots que mai t'hagi dit res. El més probable és que quedis en ridícul.

—En ridícul per voler saber la veritat i voler fer-la saber als altres?

—Sí, en ridícul.

—Malament anem si és així.

—Si anem malament o no, això es veurà d'aquí a uns anys.

—Negar la veritat mai pot ser bo.

—I saber-la, a vegades, tampoc.

Ser-hi i arribar-hi

—Ja hi som. Ja hem arribat.

—I ara? Què hem de fer?

—Celebrar que hi hem arribat.

—Jo preferiria celebrar que ja hem tornat.

—Ja vols tornar? Si acabem d'arribar?

—Per això. No sigui que després ja sigui massa tard i no puguem tornar.

—Massa tard? Però si encara és molt aviat...

—Depèn per què. Ara no hi ha res que ho impedeixi... i jo, la veritat, prefereixo tornar a casa. Ja t'ho deia que no volia venir.

—Però si encara no hem vist res!

—I què vols veure? Jo tinc un mal pressentiment. I si no és com t'esperaves? No se sap mai, potser ens hem equivocat, ens trobem amb alguna sorpresa desagradable i tenim la mala sort que no ens deixen, o no podem, sortir d'aquí. Tan bé com estàvem... I tu sempre amb les teves idees... No ho entenc... T'he acompanyat una altra vegada, però aquesta vegada em sembla que no ho hauria d'haver fet.

—Au, no t'amoïnis. Espera, ja veuràs com tot va bé. Amb el que aprenguem aquí podem tornar ben enriquits a casa.

—Què vols aprendre que no haguéssim pogut aprendre sense venir aquí?

—Encara no ho sé. Si ho hagués sabut, ja no ens hauria calgut venir. A tot arreu, a tot lloc nou per a nosaltres, hi ha sempre quelcom d'interessant per aprendre.

—Si tu ho dius... Però jo tinc la impressió que a casa encara tenim molt per aprendre. Mira el Pere de Cal Pau, és l'home més savi que he conegut mai, i no ha sortit mai del poble. Creus que encara hauria pogut arribar a ser més savi, si hagués vingut aquí o viatjat a altres contrades?

—N'estic convençut.

—I què és el que et fa estar-ne tan convençut? Ell és molt més savi que nosaltres, més savi que nosaltres tots dos alhora. Com a mínim podíem haver esperat a ser tan savis com ell abans de sortir. Si ell és tan savi i no ha sortit mai, vol dir que encara tenim moltes coses a aprendre sense necessitat de sortir, sense necessitat d'anar enlloc.

—Sortint s'aprèn més de pressa, a part que es poden aprendre altres coses.

—Altres coses? Quines altres coses?

—Coses que no hi ha a casa nostra, coses que no es saben a casa nostra, coses que són impensables a casa nostra...

—Impensables? Coses impensables a casa nostra? Què vols dir amb això? Que jo sàpiga, es pot pensar tot a tot arreu. El pensament va de dins cap a fora, no de fora cap a dins. El fora no pot limitar el dins, és a dir que el pensament està per

sobre de qualsevol geografia. Tot el que puguis pensar aquí, ho pots pensar igualment allà o més enllà.

—No et diré que no, però el que vull dir és que l'entorn on vivim, les persones i la cultura que formen aquest entorn, ens mostren vies de pensament o ens ofereixen pensaments ja fets. Al mateix temps, la inexistència en el nostre entorn de certs pensaments o formes de pensar, ja sigui per prohibició, censura o simplement perquè ningú els hagi arribat a pensar mai, o se'ls hagi pogut plantejar, fa que no puguem conèixer aquest tipus de pensaments, que els ignorem, que no ens els hàgim plantejat mai. Clar que podríem arribar a tenir-los, que podríem arribar-hi si en coneguéssim l'existència o el camí que porta cap a ells. Tens part de raó quan dius que el fora no és necessari per a pensar, però el fora, la societat, la cultura, pot limitar i limita la nostra forma de pensar. No és que a casa nostra no puguem pensar certes coses, el que passa és que no arribem a saber que podem pensar-les, que podem pensar-les o que hem de pensar-les. I a vegades, quan s'arriba a una altra terra, a una altra terra on predomina una altra cultura, ens adonem que són possibles altres pensaments, altres tipus de pensament, en veure que allí es pensen, que allí s'han plantejat. I això ens pot enriquir, ens enriqueix, si som capaços de veure-ho. I no només a nosaltres, sinó que quan tornem a casa podem enriquir els de casa nostra fent-los veure aquests pensaments o el resultat d'aquests pensaments. Malauradament, el pensar molt sovint es tanca en si mateix deixant-se limitar pels pensaments habituals, imposats o no, de l'entorn quotidià.

—I com el trobem aquest nou pensar aquí?

—Realment no és tasca fàcil. Cada cultura és una mina plena de joies, de pedres precioses, però com a cada mina, les joies s'han de cercar, s'ha de saber trobar-les. I per trobar-les fa falta intuïció, dedicar-hi molt esforç i finalment tenir sort.

—El que vol dir, que podem passar aquí una bona temporada i si no tenim sort, hem de tornar a casa sense haver trobat cap joia.

—Tens raó.

—I val la pena, doncs, tot l'esforç?

—Sempre val la pena. I tingues en compte, pel que fa al pensament, sempre ens podem enriquir, però mai empobrir. Si tenim mala sort, si hem tingut mala sort, i arribem a una terra on ens roben tot el que tenim, tot el que portem a sobre, tots els nostres diners, el que no ens podran prendre mai són els pensaments.

—Ja ho deia la padrina: estudia, estudia, que el coneixement no te'l podran prendre mai, ni tu mai el podràs perdre.

—Tenia raó la teva padrina, però ben mirat sí que es pot perdre el coneixement; n'hi ha uns quants a casa nostra que l'han perdut totalment.

—Ja sé el que vols dir, però hi ha coneixement i coneixement. El coneixement que no es pot perdre és el saber, i el que es perd és la raó; es perd la facultat de poder fer servir correctament la raó. Bé, ara que ja ho hem parlat, anem per feina. On comencem la nostra cerca?

—Allà on vegem que el pensar està present o s'insinua.

Vents

—El vent s'ho emporta tot...

—Sí, s'emporta les penes, els patiments i la boira...

—La boira, segur, però les penes... pesen massa...

—Hi ha ventades que s'ho enduen tot: els teulats, els arbres, el bestiar...

—I porten patiment... les ventades tan grans s'emporten l'alegria...

—Deixen el cel ben net...

—I la terra ben buida...

—Deia el meu avi que, quan ell era petit, el vent va enderrocar la torre de l'església i va fer caure el pont...

—No només ponts i cases; hi ha vent que s'emporta idees i pensaments. Una ventada d'aquest tipus pot deixar a tot un poble nu i sense consciència... Són com terratrèmols: ningú s'ho espera i, de sobte, el cel del pensament queda buit; i quan un es vol adonar, hi ha tot un nou paisatge d'idees i pensaments. És el vent que s'emporta el que hi ha i ens porta aires de renovació...

Renovació que a vegades és més espectacularment terrible i perillosa que la tempestat més gran.

—Les tempestats que deixen desolació a la terra, que s'enduen arbres i teulats, quan han passat, hi ha la